

L'*Helleborus viridis* a La Selva.—El Sr. Font Quer llegeix una comunicació de nostre consoci Antòn Xiberta referent a la troballa de l'*Helleborus viridis* en una castanyeda de La Selva vora l'Estació de l'«Empalme». El Sr. Font Quer, fa notar que aquesta castanyeda està situada a la vora esquerra de la Riera de Santa Coloma, tocant a la Cequia del Moli de Cartellà, i és, molt probablement, la situada a més baixa altitud de Catalunya a uns cent metres.

La Sagarra i l'Urgell: nota sobre sa flora.—El mateix Sr. Font Quer, llegeix un treball, de que és autor, en el qual es fan consideracions sobre la flora d'aquestes comarques; fa remarcar la presència a Almacelles, del *Colchicum triphyllum*, fins ara conegut únicament del centre i migdia de Espanya.

Moluscos de Capellades.—El Sr. Sagarra presenta un treball sobre Moluscos de Capellades del que és autor el Sr. Romani.

No havent-hi altres assumptes que tractar s'aixeca la sessió a dos quarts d'una.

En Joan Rosals Corretger, nostre volgut company ha mort! (A. C. S.)
Ja en premsa aquest número no podem avui sinó dedicar-li un recort.
Que la terra li sia lleu!

Troballa de la Naftalina natural (?) en la falda septentrional de la muntanya de Montjuïc, Barcelona

pel

DR. M. FAURA I SANS

S'està construint a Barcelona un *Gran Emissari*, que serà una de les cloaques principals de nostra urbs, i que desde'l carrer d'Urgell envers la Gran-Via portarà les aigües recollint les de les altres cloaques i juntant-les totes amb les que devallen de la Riera de Magoria anant cap al Plà del Llobregat, per l'altra banda de la muntanya de Montjuïc, desaïguant en el mar, allunyant-se del port de Barcelona.

En el trajecte de dés de la Plassa d'Espanya a la Riera de Mago-

ria, que s'està construint per l'empresari Sr. Amargós, és on s'hi ha trobat, en la galeria subterrània, una terra fosca més o menys negrosa, amb forta pudor, perjudicant, als obrers que hi treballen, en la respiració llur.

Advertits d'aquesta notable sorpresa, i acompanyats del empresari de les obres, hi ferem un reconeixement estudiant la formació d'aquella terra, en el dia 19 de Febrer.

La galeria del *Gran Emissari* està orientada a uns 65° NE.E a W.SW. i passa a uns 10 metres de fondària en el lloc de referència.

La terra no ha sofert cap transformació, car que l'estratificació no ha sigut pas remoguda; per lo que suposem que's tracta d'una formació natural.

El terreny pertany en sa totalitat al període Quaternari; el que cobreix als estrats de margues groguenques que afloren prop del «Matadero», i a l'església de Sans, corresponents al Astià i Sicilià del període Pliocènic.

El basament és de 2° al W. SW. i comprèn per igual a les dugues formacions geològiques, uniformement estratificades.

Les capes són, d'abaix a dalt, les següents:

En la base les margues groguenques sense fòssils del Pliocènic superior, les que han estat atravesades prop de la plassa d'Espanya.

1.ª Demunt hi ha unes argiles més o menys margoses, quelcom vermelloses, sense fòssils, pertanyents al Quaternari.

2.ª Bolsada amb impregnació de matèries orgàniques hidrocarbures.

3.ª Immediatament, i sens discordança manifesta, hi segueix un bancal de tortorà enrocat, de calça molt compacta, característic del *Travertinic*; en el sí hi ha alguns corcats constituint petites geodes; i l'espessor és de 10 a 30 centímetres.

4.ª i 5.ª Cobreixen al *Travertinic* les capes alternants d'argiles vermelles grasses, amb altres que no ho són tant, pertanyents al Quaternari diluvial.

6.ª Restant cobertes, aquestes, per la grava que forma el ferm del centre de la Gran-Via.

Doncs bé, dessota del *Travertinic*, és on hi ha com una bolsada d'aquesta terra negrosa; orientada de NW. SE.; i que ha sigut oberta en l'avenc de la galeria.

Aquesta bolsada no és deguda a cap discordança estratigràfica, sinó a una impregnació de matèries orgàniques hidrocarbures, que són les que donen la tonalitat fosca amb que es distingeix aquella

porció de terra atravessada. En el costat S. de la galeria queda totalment manifesta la secció d'aquesta bolsada d'impregnació, amb uns 2 metres d'ample en la part mitja; mentres que en el costat N. té uns 4 metres, i en la solera de la galeria tendeix a enfondrar-se més encara. Aixís és, que l'han escapsada en la regió extrema; per lo que podria ésser que guanyés en amplitut i en profunditat, extenent-se envers al N.

Representem en forma esquemàtica la disposició estratigràfica de aquesta bolsada de impregnació de materies hidrocarbures (fig. 1),

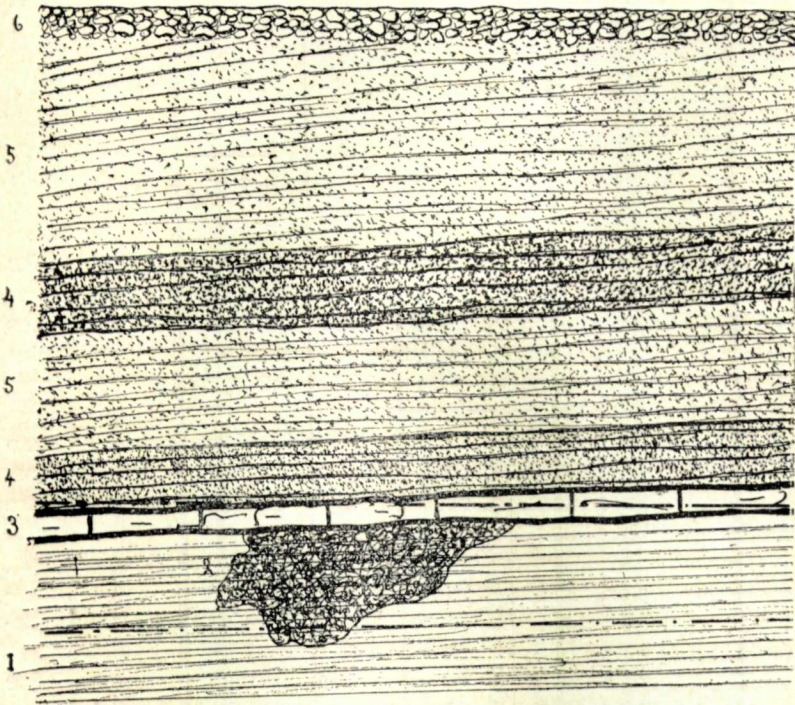

Figura 1

per a que pugui apreciar-se com pot ésser d'una formació pantanosa, omplena i recoberta per la formació *Travertínica*, la que haurà privat l'exhalació dels hidrocarbures.

Analitzada la terra ens ha donat:

Aigua	8'2 grams	°/o
Carbonats de calç i magnesia	14'6 »	°/o
Síllice, Alúmina i Ferre	74'2 »	°/o
Materia orgànica soluble en alcohol	3 »	°/o
<hr/>		
TOTAL.	100	grams °/o

El total de matèria orgànica obtinguda per destil·lació seca ha sigut de 2'15 grams per °/o, repartida en:

Oli creosatat (<i>crin oil</i>)	1'50 grams	°/o
Naftalina	0'65 »	°/o
<hr/>		
TOTAL.	2'15	grams °/o

Nosaltres en el terreny ja hi notàrem la presència de substàncies cristallines semblants a la Naftalina, les que les ferem cremar, donant una flama clara, quelcom rojenca. Ne poguérem recollir algunes formes drúsiques d'aquesta substància, escampades per entre les terres en formes escatoses, les que, si bé en molt petites proporcions, poguérem ensajar-les separatament.

La forma de cristallisació no és pas molt clara, apareixent com a prismes romboidals, inclinats, poc definits, i encara que molt mal conservats, no obstant, al microscopi, hi distingírem una textura francament cristallina.

Aquest mineral cristallí de naturalesa cíclica, és incolor, clar, apenes sens olor, sumament fràgil; inflamable al aire lliure al acostar-hi la llum; és soluble en alcohol, i després de la evaporació espontània la matèria disolta retorna a cristallisar.

Tots aquests caràcters en un principi ens feren suposar que realment se tractava de un d'aquells minerals d'origen orgànic que Dufrenoy (1) havia senyalat com de *sèus de muntanya* o de les *ceres minerals*, això és: d'aquells que formen un producte intermediari entre les resines i els betums, d'un aspecte dels cossos grassos,

(1) 1852.—Dufrenoy.—*Traité de Mineralogie*, t. IV, p. 584.

especialment de la *naftalina* i de la *estearina*, que's troben en petites escates cristallines de colors molt clars; diferenciant-se molts d'ells pel grau de fusibilitat. A n'aquests hi perteneixen: la *Escheerita*, *Branchita*, *Fichtelita*, *Konlita*, *Hartita*, *Ixolyta*, *Ozoquerita*, *Crismatina*, *Dinita*, *Hatchetina*, *Tecoretina*, *Filloretina*, etc... L'apparent i Groth donen escassa importància a tots aquests minerals per no conèixer-los exactament la forma geomètrica de cristallització i menys la molècula química.

Per molts dels seus caràcters, el mineral ensajat, presenta una gran semblança amb la *naftalina* comercial, producte obtingut de la destil·lació de la hulla i dels quitrans.

Escalfant-lo en l'estufa als 70° comença la sublimació amb una olor especial, i avans dels 90° resta totalment fosa la massa cristallina, constituint un suc fosc, que, al refredar-se se presenta al igual que la *naftalina*.

No havent sigut fins al present trobada en estat natural, la *naftalina*, per això ens resistim a acceptar aital denominació.

Entre les esclatxes de les llenyes en formacions lignitíferes, o bé en tuberes, com a Toscana, és on s'hi ha trobat aquelles altres espècies minerals, amb les que hi té bastanta semblança, particularment amb la *Branchita*, la *Dinita*, o la *Tecoretina*; emprò, que, per no haver-nos sigut possible consultar les descripcions completes d'aquestes espècies minerals donades pels llurs autors, ni tampoc per existir en nostres museus exemplars similars de llegítima procedència per a comparar-los, és per lo que no donem per avui la definició concreta d'aquest nou mineral d'origen orgànic.

Març, 1917.
